

Europska
komisija

VIŠE
O EUROPSKOJ
UNIJI

Pružanje
pomoći
žrtvama
katastrofa
i sukoba te
zaštita osoba
izloženih
opasnosti

Humanitarna pomoć i civilna zaštita

Europskom humanitarnom pomoći
moguće je uvelike poboljšati stanje
ljudi suočenih s posljedicama
katastrofa i sukoba u svijetu.

POLITIKE EUROPSKE UNIJE

Ova publikacija dio je serije kojom se objašnjava što EU poduzima u različitim područjima politika, zašto je uključen u ta područja i koji su rezultati.

Publikacije možete pronaći na internetskim

http://europa.eu/pol/index_en.htm
<http://europa.eu/!wT73dg>

Kako funkcionira Europska unija
Europa u 12 lekcija
Europa 2020.: Europska strategija rasta
Osnivači EU-a

Bankarstvo i financije
Borba EU-a protiv prijevara i korupcije
Carine
Digitalna agenda za Europu
Ekonomska i monetarna unija i euro
Energija
Granice i sigurnost
Humanitarna pomoć i civilna zaštita ✘
Istraživanje i inovacije
Javno zdravstvo
Klimatska akcija
Kultura i audiovizualna djelatnost
Međunarodna suradnja i razvoj
Migracije i azil
Obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport
Okoliš
Oporezivanje
Poduzetništvo
Poljoprivreda
Pomorstvo i ribarstvo
Potrošači
Pravosuđe, građanstvo, temeljna prava
Promet
Proračun
Proširenje
Razvoj i suradnja
Regionalna politika
Sigurnost hrane
Trgovina
Tržišno natjecanje
Unutarne tržište
Vanjski poslovi i sigurnosna politika
Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje

SADRŽAJ

Zašto nam je potrebna politika EU-a za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu – Spašavanje života i sprečavanje ljudske patnje	3
Koji je pristup EU-a – Pristup temeljen na potrebi	7
Što EU čini – Ispunjivanje obveza	10
Daljnji smjer – Ispunjivanje potreba	15
Saznajte više	16

Politike Europske unije: Humanitarna pomoć i civilna zaštita

Europska komisija
Glavna uprava za komunikaciju
Informiranje građana
1049 Brussels
BELGIJA

Tekst je ažuriran u studenome 2014.

Naslovnica i slika na stranici 2: © Jupiterimages

16 str. – 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-42493-9
doi:10.2775/81951

Luxembourg: Ured za publikacije
Europske unije, 2015.

© Europska unija, 2015.

Umnožavanje je dopušteno. Za svaku uporabu ili umnožavanje pojedinačnih fotografija dopuštenje treba zatražiti izravno od nositelja autorskih prava.

Zašto nam je potrebna politika EU-a za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu

Spašavanje života i sprečavanje ljudske patnje

Slike sukoba i katastrofa koje pune naše televizijske ekrane i naslovnice novina prikaz su našeg okoliša koji je sve složeniji i osjetljiviji. Potreba za humanitarnom pomoći raste razmjerno sve većem opsegu prirodnih katastrofa i sukoba. EU odgovara pružanjem hitne pomoći žrtvama katastrofa i sukoba diljem svijeta na temelju njihovih potreba. To čini preko Odjela za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu Europske komisije (ECHO). Zadatak je ECHO-a ublažiti patnju, očuvati dostojanstvo pogođenih osoba i spašavati živote. To je jedan od najvidljivijih izraza solidarnosti koja je temeljna vrijednost EU-a.

Posljednjih je godina broj kriza naglo porastao. U 2014. Ujedinjeni narodi objavili su čak četiri krizne situacije 3. razine, najviše razine na njihovoj ljestvici, što je dosad nezabilježen broj kriza u jednoj godini. EU je prisutan u sva četiri krizna područja: u Siriji, Južnom Sudanu, Srednjoafričkoj Republici i Iraku. No pruža pomoć i žrtvama u Afganistanu, području Sahela i diljem Afrike, Srednje i Južne Amerike te Jugoistočne Azije. EU vodi i operacije humanitarne pomoći u „zaboravljenim” kriznim područjima kojima je međunarodna zajednica posvetila neznatnu pozornost.

Pomaganje najranjivijim skupinama stanovništva moralna je obveza međunarodne zajednice, a Europska komisija trajno se obvezala pružati pomoć. ECHO pruža izravnu pomoć osobama u nevolji bez obzira na njihovo državljanstvo, religiju, spol i etničko podrijetlo.

Radom Europske komisije nisu obuhvaćene samo neposredne posljedice katastrofa i potrebe pogođenih ljudi. Isplativije je ulagati u sprečavanje rizika od katastrofa i pripravnost prije nego što nastupe nego snositi troškove pružanja pomoći, oporavka i obnove nakon njih. Na taj način EU osigurava da se uložnim naporima obuhvati cijeli ciklus katastrofe: sprečavanje, pripravnost, odgovor i oporavak.

To podrazumijeva kombiniranje odgovora na katastrofe sa širokim rasponom aktivnosti kako bi se:

- smanjio rizik od katastrofe, primjerice strategijama za ublažavanje posljedica klimatskih promjena,
- poboljšala pripravnost u slučaju katastrofe, primjerice razvojem sustava ranog upozoravanja,

- osigurao glatki prijelaz nakon pružanja hitne pomoći povezivanjem sa strategijama razvojne pomoći,
- ojačala opća otpornost stanovništva, primjerice ulaganjem u mjere kojima se stanovništvu pomaže u pripremi za buduće šokove.

Potrebne su stalne prilagodbe kako bi se odgovorilo na nove izazove prouzročene sve većim globalnim prijetnjama. Kako bi povećao djelotvornost odgovora na krizne situacije, EU je 2010. objedinio humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu.

Mehanizmom EU-a za civilnu zaštitu državama sudionicama pomaže se u pogledu sprečavanja katastrofa i pripravnosti za krizne situacije te prikupljanju sredstava koja se zatim stavljaju na raspolaganje u svrhu usklađenog i brzog odgovora u pogođenim zemljama. Dok je humanitarna pomoć EU-a uglavnom namijenjena državama izvan EU-a, mehanizam se u hitnim slučajevima može iskoristiti i unutar i izvan EU-a. Mehanizam EU-a za civilnu zaštitu sredstvo je kojim se jača europska suradnja. Državama članicama služi kao potpora civilnoj zaštiti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini jer nudi učinkovita sredstva za sprečavanje prirodnih katastrofa i nesreća izazvanih ljudskim djelovanjem, kao i pripremu i odgovor na njih. Rezultat je tog komplementarnog i pojednostavnjenog okvira u EU-u povećanje kapaciteta odgovora i koordinacije te bolja uporaba resursa.

EU financira humanitarnu pomoć u Indiji od 1996.

Zajedničkim djelovanjem do promjene

Europska unija, zajedno sa svojim državama članicama, najveći je svjetski pružatelj humanitarne pomoći. Svake godine, sredstvima humanitarne pomoći iz proračuna EU-a pruža se pomoć više od 120 milijuna ljudi u više od 90 zemalja izvan EU-a.

Dok iznos od više od 1 milijarde eura koji se svake godine izdvaja za pomoć predstavlja samo djelić troškova EU-a, odnosno manje od 1 % godišnjeg proračuna, on je i te kako značajan za ispunjivanje potreba osoba u kriznim situacijama. Od potpore Filipinima za stabilizaciju zemlje nakon tajfuna Haiyan 2013. do zaštite civila nakon poplava u 2014. u kojima su razoreni predjeli Bosne i Hercegovine i Republike Srbije, od koordinacije zračnih mostova u zemljama zahvaćenima virusom ebole, odnosno Gvineji, Sijeri Leoneu i Liberiji nakon najgore zabilježene epidemije u 2014. i pružanja pomoći milijunima ljudi izloženima gladi na području Sahela, sve do stalnih napora da se pomogne milijunima sirijskih izbjeglica u bijegu od sukoba u njihovoj zemlji, pružena je pomoć ljudima u nevolji bila od velikog značaja.

Ujedinjeni u solidarnosti

Prema anketi provedenoj 2012., devet od deset građana EU-a podržava izdvajanje sredstava EU-a za humanitarnu pomoć. Unatoč utjecaju gospodarske krize, ovaj je trend u porastu, uz podršku snažnom europskom djelovanju u tom području. Postoji suglasnost velike većine da je kao odgovor na katastrofe koordinirano djelovanje EU-a u području civilne zaštite djelotvornije od samostalnog djelovanja pojedinačnih država.

Odgovornost za pružanje humanitarne pomoći dijele europske države članice, a naša se pomoć pruža u suradnji s međunarodnim i lokalnim humanitarnim organizacijama. U području civilne zaštite EU je odgovoran za podržavanje, koordinaciju i dopunjavanje aktivnosti svojih država članica. Zahvaljujući toj ulozi koordinatora, EU je mogao postaviti više ciljeve prikupljanjem resursa i stručnog znanja.

Kako bi se upravljalo dugoročnijim učinkom katastrofa i poboljšale mjere sprečavanja i pripravnosti, humanitarna pomoć i odgovor na krizu moraju ići ukorak s aktivnostima u drugim područjima, uključujući područje razvojne suradnje i zaštite okoliša. Zbog toga je suradnja na razini EU-a iznimno važna.

Prethodno raseljena burundijska obitelj mogla se vratiti u svoj dom zahvaljujući potpori EU-a za povratak.

Zašto je potrebno povećati otpornost ranjivih osoba

Svake godine milijuni ljudi izloženi su sušama, poplavama, odronima zemlje, ciklonima, potresima, tsunamijima, šumskim požarima i drugim opasnostima. Procjenjuje se da se 97 % smrti uzrokovanih prirodnim katastrofama događa u zemljama u razvoju i upravo te zemlje snose najveće gubitke u pogledu sredstava za život. Stoga je neophodno povećati otpornost ranjivih osoba u zemljama u razvoju kako bi se mogle bolje nositi s katastrofama.

Kako EU pomaže

Povećanje otpornosti točka je u kojoj se humanitarna i razvojna pomoć spajaju. Imajući to na umu, Europska komisija je 2012. Europskom parlamentu i Vijeću iznijela prijedlog nove politike o tome da bi razvojna i humanitarna pomoć EU-a trebala biti usmjerena na povećanje sposobnosti nacionalne otpornosti i smanjenje ranjivosti osoba pogođenih katastrofama s pomoću planova o upravljanju katastrofama i sustava ranog upozoravanja.

Inicijative Komisije za izgradnju otpornosti na području Sahela i Afričkog roga, koje su dio odgovora na krize suše na tim područjima, pokazale su obećavajuće rezultate. Tim se inicijativama (AGIR-Sahel i SHARE) te povećanom koordinacijom humanitarne i razvojne pomoći nastoji prekinuti začarani krug suša, gladi i siromaštva. Inicijativom SHARE na Afričkom rogu od 2012. već se mobiliziralo 350 milijuna EUR, za kojima će uslijediti i projekti u okviru 11. Europskog razvojnog fonda. Inicijativom AGIR namjerava se mobilizirati 1,5 milijarda EUR za izgradnju otpornosti na području Sahela u razdoblju od 2014. do 2020.

Usmjerenišću Europske komisije na otpornost na ekonomičniji se način pridonosi daljnjem spašavanju života i smanjenju siromaštva, čime se povećava učinak pomoći i promiče održivi razvoj.

U državi Vanuatu djeca pomažu izgraditi maketu najveće prijetnje kojoj su izloženi, vulkana Mount Gharat.

Zajednički odgovor na rastuće prijetnje

Razmjeri i učestalost humanitarnih kriza u cijelom svijetu svake su godine sve veći. Čimbenici poput klimatskih promjena, porasta stanovništva i urbanizacije, industrijskih aktivnosti i degradacije okoliša zajedno glavni su uzroci te pojave.

Od svoje prve intervencije u ratom razorenoj bivšoj Jugoslaviji 1992. do masovne humanitarne katastrofe koja je još u tijeku u Siriji te brzo koordiniranih operacija civilne zaštite u razdoblju koje je uslijedilo nakon tajfuna Haiyan na Filipinima te poplava u Srbiji i Bosni i Hercegovini u 2014., EU je svaki put iznova dokazivao svoju sposobnost odgovora na nove i rastuće humanitarne izazove.

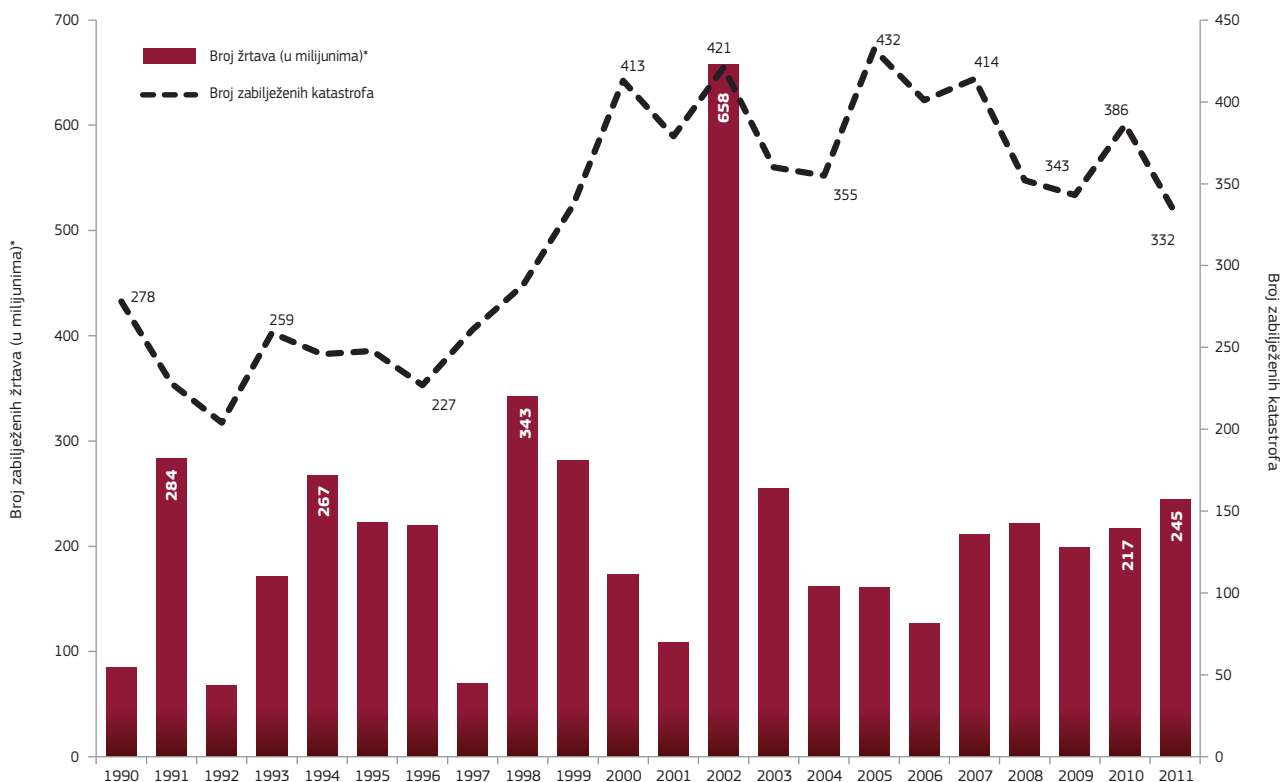
Ublažavanje katastrofa povezanih s klimom: slučaj Vanuatu

Pacifička je regija jedna od najizloženijih u svijetu s obzirom na učestalost, ozbiljnost i opseg rizika od katastrofa. Znatno je izložena ciklonima, potresima, tsunamijima, poplavama, odronima zemlje, šumskim požarima, vulkanskim erupcijama i epidemijama.

U pacifičkom arhipelagu Vanuatu, jednoj od najmanje razvijenih zemalja u svijetu, klimatske promjene dodatno povećavaju opasnost od prirodnih katastrofa.

EU pomaže lokalnom stanovništvu u rješavanju posljedica katastrofa i poboljšanju pripravnosti u slučaju takvih pojava, primjerice s pomoću sustava za procjenu prijetnje, planiranja intervencija u hitnim slučajevima i izgradnje skloništa od ciklona. Od 2007. do 2012. EU je dodijelio ukupno 4,3 milijuna eura za pomoć u povećanju pripravnosti u slučaju katastrofa i 2,3 milijuna eura za pomoć stanovništvu pogođenom prirodnim katastrofama u zapadnoj pacifičkoj regiji. U pacifičkoj regiji trenutno je u tijeku program pripravnosti u slučaju katastrofa vrijednosti 3 milijuna eura.

TRENDVI UČESTALOSTI I BROJA ŽRTAVA KATASTROFA

*Broj žrtava: zbroj broja poginulih i ukupnog broja pogođenih posljedicama

Koji je pristup EU-a

Pristup temeljen na potrebi

EU pruža pomoć na temelju potreba osoba pogođenih katastrofama i dopire do onih kojima je pomoć najpotrebnija, bez obzira na njihovo državljanstvo, religiju, spol, etničko podrijetlo i političku pripadnost.

Potpora EU-a pažljivo je prilagođena posebnostima svake krize, uzimajući u obzir čimbenike kao što su spol i dob pogođenih osoba. Prije donošenja odluke o financiranju, EU provodi procjene potreba.

EU se usredotočuje na krizne situacije koje možda više nisu u žarištu pozornosti međunarodnih medija i donatora, a u kojima su potrebe i dalje velike. U takvim „zaboravljenim krizama” EU provodi posebne procjene kako bi utvrdio trenutačne potrebe na terenu i pružio odgovarajuću pomoć.

Pomoć na pravom mjestu, u pravo vrijeme

Intervencije humanitarne pomoći i civilne zaštite često se provode u izvanrednim okolnostima: pomoć mora hitno doći do žrtava i odgovarati njihovim specifičnim potrebama, dok je pristup katastrofom pogođenim područjima često otežan logističkim i sigurnosnim ograničenjima.

Uz 347 zaposlenika u sjedištu, EU raspolaže i svjetskom mrežom od 44 specijalizirana humanitarna područna ureda u 39 zemalja diljem svijeta, kao i 148 humanitarnih stručnjaka na terenu koje podupire 320 lokalnih zaposlenika. U kriznim situacijama ti uredi pružaju tehničku podršku operacijama koje financira EU, nadziru intervencije i pomažu u koordiniranju donatora na lokalnoj razini. Pridonose i intervencijskim strategijama i politikama.

EU financira oko 200 humanitarnih partnerskih organizacija, uključujući specijalizirane agencije Ujedinjenih naroda (UN), nevladine organizacije, agencije i organizacije država EU-a poput Međunarodnog odbora Crvenog križa i Međunarodne federacije društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Financiranje tih partnera temelji se na njihovim prijedlozima o načinu ispunjavanja potreba stanovništva pogođenog katastrofom. EU osigurava usklađenost sredstava koje dodjeljuje EU sa sredstvima koja izravno dodjeljuju države članice i druge humanitarne organizacije.

EU je pokrenuo inicijativu „Volonteri za humanitarnu pomoć EU-a” kojom se Europljanima omogućuje pružanje podrške i doprinosa humanitarnim projektima u zemljama u kojima je pomoć najpotrebnija (za više pojedinosti o toj inicijativi vidi poglavlje „Kamo dalje”).

Zajedničke temeljne vrijednosti

Partneri EU-a za humanitarnu pomoć moraju usvojiti temeljna humanitarna načela:

- **humanost:** mjere protiv ljudske patnje moraju se poduzeti bez obzira na okolnosti,
- **neutralnost:** pri pružanju pomoći nijedna skupina ne smije biti privilegirana,
- **nepristranost:** pomoć se pruža isključivo na temelju potreba, bez diskriminacije,
- **nezavisnost:** jedina je svrha humanitarne pomoći ublažiti ljudsku patnju; ona ne smije služiti drugim ciljevima.

Na terenu

Kako bi se pokrile osnovne potrebe žrtava u određenoj katastrofi i zaštitila njihova sredstva za život, humanitarna pomoć koju financira EU poprima razne oblike, ovisno o specifičnim okolnostima krize.

Pomoć u hrani može obuhvaćati hitnu dostavu potrepština za raseljene osobe, uključujući posebne hranjive proizvode za ozbiljno pothranjenu djecu u sušom ugroženim područjima te sjeme i gnojiva za poljoprivrednike. Gotovinom i sustavima kupona te pomoći u hrani omogućuju se bolja sredstva za život i rješavaju prehrambena pitanja.

Liječničkom pomoći obuhvaćene su kampanje cijepljenja radi sprečavanja epidemija, liječenje povreda i uspostava bolnica primarne zdravstvene zaštite. Ostale usluge pomoći obuhvaćaju opskrbu lijekovima, bolničku opremu, izobrazbu osoblja i pristup osnovnoj zdravstvenoj zaštiti, s posebnim naglaskom na ranjive osobe poput trudnica i djece.

Pristup čistoj vodi i osiguravanje sanitarnih i higijenskih uvjeta prioriteta su u područjima pogođenima katastrofama kako bi se spriječilo širenje bolesti. Aktivnostima pomoći obuhvaćene su izgradnja bunara, bušotina i nužnika, vodovodnih instalacija, obrada otpadnih voda i edukacija o higijeni.

Skloništa su ključna za preživljavanje i osnovni su oblik sigurnosti za ljude kojima su domovi nakon katastrofe uništeni. Žrtvama katastrofa dostavljaju se šatori, plastične folije i druge vrste skloništa. Hitne intervencije mogu uključivati i popravke na infrastrukturi, razminiranje, psihosocijalnu podršku i obrazovanje.

Brojnim operacijama pomoći lokalno se stanovništvo priprema za rješavanje posljedica katastrofa i ublažavanje učinka mogućih novih katastrofa.

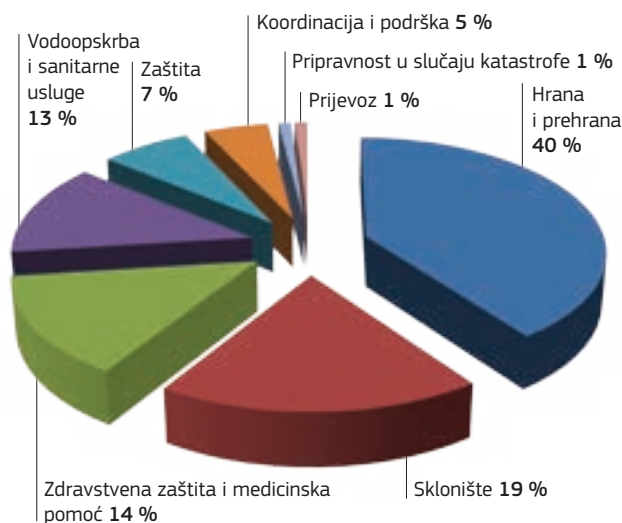
Jačanje pripravnosti u slučaju katastrofe u cijelom svijetu – Program „Dipecho“

Premda se opasnosti ne mogu predvidjeti ni katastrofe spriječiti, poboljšanjem pripravnosti stanovnika i uspostavljanjem odgovarajućih mehanizama odgovora njihove se posljedice često mogu ublažiti. Tomu teži program pripravnosti u slučaju katastrofa pod nazivom „Dipecho“.

Projekti programa „Dipecho“ usmjereni su na izobrazbu, izgradnju sposobnosti, jačanje svijesti, uspostavu i poboljšanje lokalnih sustava za rano upozoravanje i planiranje djelovanja u nepredvidivim okolnostima. Uključuju jednostavne mjere pripreme koje često može provoditi i samo lokalno stanovništvo. U većini slučajeva, ono aktivno pridonosi aktivnostima programa „Dipecho“.

Projekte izvode europske humanitarne organizacije i agencije UN-a u suradnji s lokalnim nevladinim organizacijama i tijelima. Programom „Dipecho“ obuhvaćeno je osam regija često izloženih katastrofama: Karibi, Srednja Amerika, Južna Amerika, srednja Azija, južna Azija, jugoistočna Azija, jugoistočna Afrika i jugozapadni Indijski ocean te pacifička regija.

DODJELA PRORAČUNSKIH SREDSTAVA PO RESORIMA (PODATCI ZA 2013.)

Izvor: Europska Komisija.

Zajedničko rješavanje kriznih situacija u svijetu

Mehanizmom EU-a za civilnu zaštitu obuhvaća se cijeli ciklus katastrofe, od sprečavanja i pripravnosti do odgovora. Trenutačno su uključene 32 države, odnosno 28 država članica EU-a te Island, Norveška, Crna Gora i bivša jugoslavenska republika Makedonija. Udruživanjem sredstava za civilnu zaštitu država sudionica, mehanizam osigurava bolju zaštitu ljudi, okoliša i imovine.

Glavnu odgovornost za odgovor na neposredne posljedice katastrofe ima zemlja u kojoj je katastrofa nastupila. Međutim, kada razmjer krize nadilazi sposobnost nacionalnog odgovora, sve države članice EU-a i treće zemlje pogođene katastrofom mogu zatražiti pomoć s pomoću Mehanizma za civilnu zaštitu. Katastrofama se smatraju poplave, šumski požari, potresi, oluje i tsunamiji, kao i teroristička djela, tehnološke ili radiološke nesreće i ekološke katastrofe poput onečišćenja mora.

Kada zemlja pogođena katastrofom zatraži pomoć, operativno središte Mehanizma za civilnu zaštitu EU-a – Koordinacijski centar za odgovor na hitne situacije EU-a (ERCC) – obavještuje sve zemlje sudionice o specifičnim potrebama te zemlje. Države sudionice nude pomoć u naravi u obliku stručnjaka i podrške odgovoru na krizne situacije na terenu. To može uključivati službe za potragu i spašavanje ili bolnice na terenu, zalihe pomoći, postrojenja za pročišćavanje vode ili pumpe za vodu visokog kapaciteta, kao i specijaliziranu opremu za dekontaminaciju u slučaju kemijske ili biološke nesreće.

ERCC koordinira europski odgovor na način da povezuje zahtjeve s ponuđenom pomoći, olakšava i često sufinancira prijevoz pomoći te prema potrebi šalje na teren službe za praćenje stanja. ERCC je dostupan dvadeset četiri sata na dan svakog dana u tjednu.

Mehanizmom EU-a za civilnu zaštitu jača se pripravnost u slučaju katastrofe i u državama sudionicama s pomoću programa izobrazbe, vježbi i međunarodne razmjene stručnjaka. Te inicijative pružaju zaposlenicima u području civilne zaštite u državama sudionicama mogućnosti za učenje, a pridonose i poboljšanju brzine i koordinacije pružanja pomoći civilne zaštite, transferu znanja i stvaranju mreža.

Financijska sredstva dodjeljuju se i za projekte sprečavanja i pripravnosti, primjerice za poticanje istraživanja o temama povezanim s katastrofama, jačanje sustava za rano upozoravanje i podršku kampanjama za jačanje svijesti namijenjenima općoj javnosti. Mehanizam EU-a za civilnu zaštitu namijenjen je područjima u kojima zajednički europski pristup može donijeti najveću dodanu vrijednost i povezuje civilnu zaštitu s drugim područjima donošenja politika EU-a kako bi se njezin učinak maksimalno povećao.

Priprema s pomoću simulacije

Opsežna simulacijska vježba EU Prometheus održala se u Grčkoj 2014. Osmišljena je kako bi se ispitala sposobnost suradnje i pružanja odgovora država članica s pomoću Mehanizma EU-a za civilnu zaštitu. U vježbi su, uz ERCC, sudjelovale skupine iz Grčke, Hrvatske, Italije i Cipra. Ispitani su i postupak odlučivanja te uloga ERCC-a.

U vježbi je predviđena dvostruka katastrofa na terenu: veliki požar u blizini naseljenih područja proširio se na industrijsku zonu te uzrokovao eksploziju. Istodobno su provedene akcije spasilačko-vatrogasne službe i naseljena su područja evakuirana.

U proteklm vježbama insceniran je šumski požar uzrokovan iskrama s kočnica vlaka te poplava u selu uzrokovana izljevom iz neispravnih vodenih spremnika. Takve se vježbe organiziraju svake godine uz financijski doprinos EU-a.

Što EU čini

Ispunjivanje obveza

EU je od 1992. pomogao milijunima žrtava katastrofa u cijelom svijetu. Europske institucije sada svake godine izdvajaju prosječno više od 1 milijarde eura financijskih sredstava za humanitarnu potporu najranjivijim skupinama u svijetu. Ako tomu dodamo financijska sredstva koja dodjeljuju pojedinačne države članice EU-a, EU postaje vodeći humanitarni donator u svijetu. EU svake godine osigurava humanitarnu pomoć za više od 120 milijuna ljudi u 92 države izvan EU-a.

Od njegova osnutka 2001., mehanizam EU-a za civilnu zaštitu pratio je više od 300 katastrofa i primio više od 180 zahtjeva za pomoć. U razdoblju od 2010. do 2014. mehanizam je aktiviran za više od 80 kriznih situacija unutar i izvan EU-a.

Postignuća se ne mogu mjeriti samo podacima: manje vidljiv utjecaj koji imaju pripravnost u slučaju katastrofa i njihovo sprečavanje jednako je važan u pristupu EU-a humanitarnoj pomoći i civilnoj zaštiti. Postojeći okvir omogućuje državama EU-a djelotvornu suradnju i promicanje poštovanja međunarodnog humanitarnog prava.

Više od dva desetljeća solidarnosti

ECHO je 2012. proslavio svoju 20. obljetnicu. Od svog je nastanka prešao dugi put. Odluku o pokretanju ECHO-a donijelo je tadašnjih 12 država članica EU-a jer su razmjor i raznolikost humanitarnih kriza koje su pogodile svijet 1991. pokazali da su sposobnosti Europe u pružanju odgovora ograničene. Velike katastrofe poput sukoba u bivšoj Jugoslaviji, ciklona u Bangladešu i gladi u Somaliji zahtijevale su veću koordinaciju na razini EU-a kako bi i odgovor bio brži i djelotvorniji.

Odjel ECHO, koji je u početku brojio oko 40 zaposlenika, izrastao je u veliku, ali ekonomičnu organizaciju s 300 zaposlenika u središnjem uredu u Bruxellesu i više od 400 dodatnih humanitarnih stručnjaka u 44 područna ureda smještena u zemljama u Africi, Aziji i Latinskoj Americi koje su najteže pogodile krize. Okvir djelovanja odjela te njegovi ljudski i financijski resursi neprestano se prilagođuju kako bi se EU-u omogućilo da se suoči s još većim izazovima.

Institucije EU-a i tadašnjih 27 država članica usuglasile su se 2007. oko ključne politike pod naslovom „Europski konsenzus o humanitarnoj pomoći“. U njoj se naglašava da humanitarna pomoć EU-a nije političko sredstvo i potvrđuju se vodeća načela humanitarne pomoći: humanosti, neutralnosti, nepristranosti i neovisnosti.

Afganistanci s alatima financiranim iz programa ECHO u okviru odgovora na sušu koja je uzrokovala glad i raseljenost.

Jasno su određene i uloge različitih humanitarnih dionika u kriznim područjima kako bi se povećala sposobnost pružanja pomoći EU-a.

Ugovorom iz Lisabona koji je stupio na snagu 1. prosinca 2009. uvedena je pravna osnova za humanitarnu pomoć EU-a i za politike civilne zaštite. Njime se određuje uloga koju EU ima u poboljšanju zaštite od katastrofa i njihovu sprečavanju te se navodi da bi EU trebao primjenjivati međunarodno humanitarno pravo uključujući nepristranost i nediskriminaciju.

Trenutačno se razmatraju planovi kojima bi se učvrstili i unaprijedili načini na koji EU upravlja odgovorom na katastrofe.

Brzi i djelotvorni odgovori

EU je pružio pomoć žrtvama brojnih katastrofa diljem svijeta. U nastavku se navode neke od ključnih intervencija:

- Nakon rata u bivšoj Jugoslaviji 1992., stotine tisuća ljudi bilo je raseljeno, gladno i traumatizirano. EU je pružio pomoć koja je uključivala 300 000 tona hrane, pokrivača, madraca i proizvoda za osobnu higijenu.
- Žrtve koje su pobjegle iz svojih domova nakon genocida u Ruandi 1994. primile su pomoć EU-a koja je uključivala liječničku njegu poput rehidracijskih otopina i cjepiva za djecu. Onima koji su se vratili u uništena sela podijeljena je oprema za povratak u domove.
- Od pada talibanskog režima 2001., EU je pružio više od 584 milijuna eura pomoći kako bi se zadovoljile hitne potrebe afganskog naroda.
- Od posljedica tsunamija u Indijskom oceanu 2004. poginulo je više od 230 000 ljudi. Odgovor EU-a u početku je bio usmjeren samo na preživljavanje unesrećenih. Dugoročniji projekti uključivali su izgradnju kampova za beskućnike, financiranje zdravstvenih radnika i kupnju ribarskih brodica kako bi se obnovila sredstva za život.
- Godine 2010. obavljene su opsežne operacije pružanja pomoći u Sudanu i Pakistanu. EU je u Sudanu pružio humanitarnu pomoć šest milijuna ljudi unesrećenih u sukobima i sezonskim poplavama. U Pakistanu je 12,5 milijuna ljudi dobilo sklonište, hranu, pitku vodu, zdravstvenu njegu i kanalizaciju nakon što su zemlju pogodile poplave.

- Kada su razorni potres i tsunami pogodili Japan 2011., EU je osigurao 400 tona pomoći u naravi kao i tim europske civilne zaštite, uključujući stručnjake za logistiku i radiologiju. Europska financijska pomoć bila je namijenjena obiteljima u najteže pogođenim pokrajinama.
- EU je 2012. pomogao milijunima ljudi izloženima gladi na području Sahela. Humanitarnu pomoć primile su stotine tisuća sirijskih izbjeglica koji su bježali od sukoba u zemlji.
- Od izbijanja građanskog rata u Južnom Sudanu 2013., više od 1,7 milijuna ljudi pobjeglo je iz svojih domova, uključujući 450 000 koji su izbjegli u susjedne zemlje. EU je osigurao pomoć u hrani, zdravstvenu i medicinsku pomoć, opskrbu vodom i bolje sanitarne uvjete, sklonište i zaštitu za 2,4 milijuna ljudi.
- Nakon katastrofalnih poplava na Balkanu u 2014. aktiviran je mehanizam EU-a za civilnu zaštitu, a 23 države članice rasporedile su svoje humanitarne radnike, helikoptere za evakuaciju i spašavanje, motorne čamce, generatore, vreće s pijeskom, šatore, pokrivače i opremu za humanitarnu pomoć na pogođenom području.

Jačanje prevencije radi spašavanja života

Napori EU-a uključivali su djelovanje unutar i izvan njegovih država članica, a postignuća se kreću od djelotvorne koordinacije na europskoj razini do uspješnog osposobljavanja lokalnih stručnjaka u drugim dijelovima svijeta.

- EU je razvio niz inicijativa za rano upozoravanje, uključujući internetsku platformu „Meteoalarm” i „Globalni sustav za upozoravanje i koordinaciju u slučaju katastrofa” za neprekidno prikupljanje podataka i upozoravanje. Uložio je i u sustave upozoravanja i otkrivanja za specifične opasnosti poput potresa, poplava, šumskih požara i tsunamija.
- Ulaganje EU-a u prevenciju katastrofa i tehnologije ublažavanja posljedica te bliska suradnja s drugim partnerima doveli su do razvoja Europskog informacijskog sustava za šumske požare i Europskog sustava za upozoravanje na opasnost od poplava.

STUDIJA SLUČAJA

Sirija: višedimenzionalna humanitarna i sigurnosna katastrofa

Od nasilnih akcija suzbijanja prosvjeda u Siriji u ožujku 2011., sukobi su eskalirali do izbijanja građanskog rata s ozbiljnim humanitarnim posljedicama u Siriji i susjednim zemljama.

Deseci tisuća ljudi izgubili su život zbog sukoba, dok je polovica stanovništva bila prisiljena na bijeg kako bi potražila sklonište u sigurnijim područjima. Više od tri milijuna osoba potražilo je utočište u susjednim zemljama, dok su drugi bili pod opsadom u poprištima sukoba.

Humanitarna situacija dodatno se pogoršala, što je dovelo do najveće humanitarne i sigurnosne krize u svijetu. Cijeli jedan naraštaj djece izložen je ratu, nasilju i smrti te su mu oduzete temeljne slobode, zaštita i obrazovanje.

Dok je zbog sigurnosnih uvjeta pristup područjima pod opsadom ograničen, EU je od početka krize na raspolaganje stavio gotovo 3 milijarde EUR, što ga čini najvećim svjetskim donatorom sirijskog sukoba. Zahvaljujući toj pomoći, rješavaju se najhitnije potrebe najranjivijih skupina ljudi u Siriji i susjednim zemljama, osobito širenje zdravstvenih usluga i usluga vodoopskrbe.

Procjenjuje se da se pruženom pomoći pomoglo 10,8 milijuna ljudi pogođenih krizom kojima je bila potrebna humanitarna pomoć u obliku hitne medicinske intervencije, uključujući hranu, zaštitu, vodu, dobre sanitarne i higijenske uvjete, sklonište i logistiku. EU i dalje predvodi međunarodni odgovor na krizu u Siriji svojom stalnom prisutnošću na terenu, sve većim suklađivanjem međunarodnih aktera i svojim zalaganjem.

STUDIJA SLUČAJA

Sahel: upozoravanje svijeta na zaboravljenu krizu

U razdoblju od 2011. do 2013. jedna od osam osoba u svijetu patila je od kronične gladi, a ta se brojka i dalje povećava. To je posljedica rasta stanovništva i sve veće učestalosti i intenziteta prirodnih katastrofa i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem, zbog kojih se smanjuje sposobnost najugroženijih zajednica da se prehrane.

Pojas Sahela koji se proteže od zapada prema istoku preko subsaharske Afrike jedno je od najsiromašnijih područja svijeta. Uzastopne krize opskrbe hranom, suša i nedovoljna razvijenost izlažu desetke milijuna ljudi riziku nestašice hrane. Proporcionalno s rastom te humanitarne krize povećava se i podrška EU-a. Od početka 2012. EU je povećao svoj doprinos humanitarnoj pomoći u tom području na više od 507 milijuna eura. Intervencija Unije temelji se na pristupu u fazama kojim se kombinira izgradnja otpornosti s pomoću inicijative

AGIR i odgovor na krizne situacije u razdoblju suša te oporavak nakon njih.

Humanitarnim odgovorom na tu krizu spašeni su brojni životi i smanjene su posljedice za obitelji. EU je odigrao važnu ulogu u skretanju pozornosti na sahelsku krizu. Uz pružanje pomoći u hitnim slučajevima, EU radi i na tome da se pitanje nesigurnosti u opskrbi hranom prepozna kao strukturno pitanje, naglašavajući njegovu ključnu ulogu u borbi protiv siromaštva.

U sahelskoj regiji i na Afričkom rogu milijuni ljudi bili su izloženi velikoj nesigurnosti u opskrbi hranom. No ranjive populacije u drugim zemljama, kao što su Pakistan i Jemen, također se suočavaju s nesigurnošću u opskrbi hranom. Više od jedne trećine godišnjeg proračuna EU-a za humanitarnu pomoć upotrebljava se za hitne intervencije pomoći u hrani, što ga čini jednim od najvećih svjetskih donatora humanitarne pomoći u hrani. ECHO je od 2010. pružio podršku više od 100 milijuna ljudi izloženih velikoj nesigurnosti u opskrbi hranom.

STUDIJA SLUČAJA

Poplave na Balkanu: od složenog djelovanja do europske suradnje

U svibnju 2014. Srbiju i Bosnu i Hercegovinu pogodile su razorne poplave, najgore u proteklom stoljeću. Stotine tisuća ljudi izgubile su životnu imovinu i bile prisiljene napustiti svoje domove.

Situacija je bila vrlo složena. Cijeli gradovi ostali su bez električne energije ili tekuće vode, uz nestašicu vode u bocama, hrane, lijekova i pokrivača. Ključne infrastrukture u cijeloj regiji, uključujući mostove, ceste te zdravstvene i obrazovne ustanove, u mnogim su zahvaćenim područjima pretrpjele štetu. Procjenjuje se da je više od tri milijuna ljudi u Bosni i Hercegovini i Srbiji pogođeno poplavama, odronima tla i bujicama blata.

Aktiviran je mehanizam EU-a za civilnu zaštitu u okviru kojeg su 23 države članice ponudile svoju pomoć. Pomoć u naravi obuhvaćala je helikoptere za evakuaciju i spašavanje, motorne čamce,

generatore, vreće s pijeskom, šatore, pokrivače i opremu za humanitarnu pomoć te više od 800 humanitarnih radnika raspoređenih u te dvije zemlje. Osim toga, dva europska tima za civilnu zaštitu upućena su u Srbiju i Bosnu i Hercegovinu kako bi pomogla u koordinaciji akcija pružanja humanitarne pomoći i spašavanja. Samo u Bosni i Hercegovini spašeno je više od 1 700 osoba. Europska komisija sufinancirala je i prijevoz humanitarnog materijala i osoblja. Osim toga, izrađeno je više od 80 satelitskih zemljovida u svrhu potpore i pogođenim zemljama i zemljama koje pružaju pomoć.

Uz pomoć u naravi koju osiguravaju države članice EU-a s pomoću mehanizma EU-a za civilnu zaštitu, EU je dodijelio i dodatnih 3 milijuna EUR u obliku humanitarne pomoći namijenjene najugroženijim osobama u dvije pogođene države. Iz tih se sredstava osigurala humanitarna pomoć za pola milijuna ljudi. Unatoč tomu, obje zemlje i dalje imaju velike potrebe povezane s oporavkom i obnovom.

S pomoću mehanizma EU-a za civilnu zaštitu, slovenski helikopter pruža hitnu pomoć ljudima pogođenima poplavama u Bosni i Hercegovini.

STUDIJA SLUČAJA

Ebola u Zapadnoj Africi: Odgovor EU-a na najveću dosad zabilježenu epidemiju

Zapadna Afrika suočena je s najgorom epidemijom virusa ebola koja je dosad zabilježena. Ovo je prvo širenje ebola u toj regiji od 1976. kada je virus otkriven. Nakon otkrivanja prvog slučaja u Gvineji u ožujku 2014., virus se brzo proširio na Liberiju i Sijeru Leone, zarazivši i usmrativši tisuće ljudi. Virus ebola, bez raspoloživog cjepiva ili specifičnog lijeka, doseže stopu smrtnosti od 60 % do 90 %, što ga čini jednim od najsmrtonosnijih bolesti.

EU je reagirao među prvima te pokušao suzbiti epidemiju i ispuniti ključne potrebe na terenu. Europska komisija i države članice donirale su više od 1 milijarde EUR i pridonijele jačanju nacionalnih zdravstvenih sustava, osigurale hitnu humanitarnu i razvojnu pomoć pogođenom stanovništvu te medicinska istraživanja, pokretne laboratorije, opremu i osoblje.

Iako su pogođene zemlje i humanitarne organizacije usmjerene na suzbijanje širenja bolesti, okolnosti u kojima se nalaze vrlo su teške i uključuju ograničene mogućnosti prijevoza, zarazu i smrt zdravstvenih radnika, nedostatak medicinske opreme i rastuću nesigurnost opskrbe hranom te ograničen pristup sigurnoj vodi za piće i odvodnji.

Odgovor Europske komisije obuhvaća raspodjelu humanitarnih stručnjaka i opreme, uključujući zračni prijevoz robe i hitnu evakuaciju osoblja.

Nastojanja EU-a sve su veća kako bi se spriječilo kontinuirano širenje virusa. Na zahtjev Svjetske zdravstvene organizacije aktiviran je i mehanizam EU-a za civilnu zaštitu kako bi se osigurao sveobuhvatan i koordiniran odgovor regiji raspoređivanjem pomoć u naravi i stručnog znanja.

© European Union

Kako bi se spriječilo da se najgora dosad zabilježena epidemija ebola u zapadnoj Africi dalje širi i odnosi brojne živote, potrebni su dodatni napor.

Daljnji smjer

Ispunjivanje potreba

EU predvodi u ispunjivanju humanitarnih potreba u cijelom svijetu, ne samo kao glavni donator, već i utvrđivanjem normi za poštovanje međunarodnog humanitarnog prava i humanitarnih načela. Iznimno je važno da mehanizmi za rješavanje hitnih situacija idu ukorak s izazovima uzrokovanim sve ranjivijim svijetom i sve raznolikijim novim potrebama. Kako bi se to postiglo, EU neprestano nastoji prilagoditi i poboljšati svoje napore kako bi na katastrofe odgovorio na djelotvorniji i učinkovitiji način.

EU vjeruje da je odgovor na katastrofu najučinkovitiji uz odgovarajuća raspoloživa sredstva na lokalnoj razini. Usredotočen je na jačanje otpornosti lokalnih zajednica kako bi bolje izdržale buduće šokove.

EU će aktivno sudjelovati u raspravama koje se odnose na Svjetski humanitarni sastanak na vrhu u svrhu bolje učinkovitosti međunarodnog humanitarnog sustava.

Osim toga, novom pravnom osnovom šire se nadležnosti i područje djelovanja koordinacije civilne zaštite. Proveden je niz inovativnih instrumenata poput dobrovoljnog sakupljanja sredstava na europskoj razini i uspostave učinkovitog operativnog središta (Koordinacijski centar za odgovor na hitne situacije) te se područje djelovanja proširilo u cilju promicanja solidarnosti, strateške suradnje s međunarodnim partnerima i suradnje među službama Komisije.

Volonteri za humanitarnu pomoć EU-a

EU je uspostavio europski volonterski korpus za humanitarnu pomoć kako bi se građanima pružila prilika da se uključe u humanitarno djelovanje. Kao što je predviđeno Ugovorom iz Lisabona, Europska komisija iznijela je u rujnu 2012. planove kojima će se oko 18 000 ljudi pružiti prilika da od 2014. do 2020. sudjeluju kao volonteri u humanitarnim operacijama diljem svijeta.

U programu volonterstva mogu sudjelovati mladi ljudi koji planiraju početi karijeru u području pružanja pomoći u kriznim situacijama, ali i već iskusni stručnjaci za humanitarnu pomoć. EU će se pobrinuti da se sudionici šalju ondje gdje su njihove vještine najpotrebnije i osigurati njihov doprinos jačanju lokalnih kapaciteta

Diana Tonea iz Rumunjske koja na Haitiju djeluje kao članica volonterskog korpusa opisuje svoje iskustvo kao „izazovno i ispunjujuće“.

i lokalnog volonterstva. Sigurnost volontera prioritetno je pitanje.

U prvom nizu pilot-projekata, više od 250 Europljana odaslano je u više od 40 zemalja uključujući Haiti, Indoneziju, Mozambik i Tadžikistan. Kako bi se pripremili za rad na terenu, volonteri prvo prolaze kroz program obuke u kojem se kombinira teorijsko i praktično znanje. Budući da se probna faza programa bliži kraju, prvi volonteri EU-a za humanitarnu pomoć bit će raspoređeni u 2015.

Programom Volonteri za humanitarnu pomoć EU-a ojačat će se sposobnost Unije da pruži humanitarnu pomoć utemeljenu na potrebama i osposobiti nove humanitarne predvodnike, dok će istodobno mladi Europljani dobiti priliku da iskažu svoju solidarnost onima kojima je ona potrebna.

Inicijativa EU-a „Djeca mira”, plod Nobelove nagrade za mir

Europskoj uniji je 10. prosinca 2012. dodijeljena Nobelova nagrada za mir. Inicijativa EU-a „Djeca mira”, nadahnuta Nobelovom nagradom za mir, nastala je u svrhu financiranja humanitarnih projekata kako bi se djeci ugroženoj sukobima osiguralo obrazovanje. Kako bi pomogao najmlađim žrtvama sukoba, EU od 2012. izdvaja sve više sredstava za inicijativu EU-a „Djeca mira”.

Djeca su najosjetljivije žrtve sukoba. Civili čine 90 % žrtava sukoba, a polovicu njih čine djeca. Kao posljedica sukoba, sedam milijuna djece ima status izbjeglica, a 13 milijuna djece raseljeno je na području svoje zemlje. Više od 28 milijuna djece nije imalo pristup obrazovanju. Kako bi se djeci pogođenoj sukobima pomoglo da lakše prebrode bolna ratna iskustva, prioriteti u pružanju pomoći i zaštite uključuju ulaganje u pristup školama, sigurno okruženje za učenje i psihosocijalnu podršku.

Projektima koje financira Europska unija, a koje provode humanitarne partnerske organizacije, inicijativa EU-a „Djeca mira” dosegla je dosad 108 000 dječaka i djevojčica u 12 zemalja diljem svijeta. Dosad su od inicijative korist imala djeca iz Pakistana, Demokratske Republike Kongo, Etiopije, sirijske izbjeglice u Iraku te djeca iz južnog Sudana, Čada, Srednjoafričke Republike, Somalije, Afganistana, Mjanmara, Kolumbije i Ekvadora.

Zahvaljujući obrazovanju, djeca uključena u sukobe i dalje ostaju djeca.

Inicijativa EU-a „Djeca mira” (<http://ec.europa.eu/echo/en/what/humanitarian-aid/children-of-peace>)

Saznajte više

- ▶ **Humanitarna pomoć i civilna zaštita EU-a** (<http://ec.europa.eu/echo/>)
- ▶ **Volonteri za humanitarnu pomoć EU-a** (<http://ec.europa.eu/echo/en/what/humanitarian-aid/eu-aid-volunteers>)
- ▶ **Inicijativa EU-a „Djeca mira”** (<http://ec.europa.eu/echo/en/what/humanitarian-aid/children-of-peace>)
- ▶ **Imate li pitanja o Europskoj uniji? Obratite se službi za informiranje građana Europe Direct:**
00 800 6 7 8 9 10 11 <http://europedirect.europa.eu>

